

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicării repetate după
învoială

Unirea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericască-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Până când?

Intrebăm încă odată „cinstita cârmuire” a țării românești: până când va continua să-și bată joc de preoțime? Până când are de gând s'o țină în afară de lege? Vrea, cu orice preț, s'o ducă la acte desperat?

Căci ceea ce face acum onoratul guvern este pur și simplu o ticăloșie fără margini și fără scuse. De aproape un an de zile preoții nu-și primesc așa zisul salariu ce le-a mai lăsat cinișmul francmason. De ce? Dacă țara găsește bani pentru toți ceilalți slujbași, află miliarde pentru bănci ruinate și pentru furnizori speculanți, de ce nu găsește sumele ridicole ce s'a milostivit a înscrie în buget pentru slujitorii altarului?

Cum se explică, în special, permanenta hărțuire și șicanare la care este supusă biserica noastră? La votarea bugetului au trebuit frământări imense și risipă de intervenții supărătoare, până au catadicsit și cârmuitorii să înțeleagă dreptatea atât de limpede și atât de întărită prin legi a cauzei noastre. Dar, în sfârșit, aveam bune temeiuri să credem că totuși am ajuns la sfârșitul calvarului. Deoparte ni-s'a pus în vedere, că în Ianuarie ni-se vor plăti salariile restante, de alta avem garanția țării și a Regelui, că pe 1932 vom fi retribuiți la fel cu preoții ortodocși.

Am așteptat împlinirea făgăduințelor. În Ianuarie s'au plătit, într'adevăr, multe salarii restante și cele curente. Altoro însă; nouă nimic! — În Februarie au sosit instrucțiunile pentru alcătuirea nouilor state de plată. Surpriză de carnaval: salarii ridicole, mai mici incomparabil nu numai decât ale ortodocșilor, ci și decât ale ungușilor și turcilor din țară!

Nouii memorii, noui intervenții, noui stăruințe și capacitări. În sfârșit, după ce d. ministru Valeriu Pop a pus chestiunea în consiliul de miniștri, guvernul a hotărât să se țină de cuvânt. Ministerul finanțelor a dat instrucțiunile necesare potențailor dela culte, să socotească și salariile preoților uniți la fel cu ale ortodocșilor. Până astăzi ministerul cultelor nu a mai isprăvit socotelile. Deși sunt la două săptămâni de atunci. De ce? E un calcul atât de greu? S'ar prea putea, Doamne ferește, să se încurce din nou în el; așa cum se poticniseră la alcătuirea bugetului. Și atunci vor trebui noi demersuri pentru a îndrepta „întâmplătoarea eroare de calcul”, care din păcate nici astăzi nu era în favorul nostru.

Intrebăm pe d. prim-ministru și ministru al cultelor Iorga de ce îngăduie această purtare lipsită de cea mai elementară omenie? Domnia Sa este tată de familie. Nu se gândește la jalea ce stăpânește astăzi în familiile preoților noștri cari nu mai au o haină de îmbrăcat? Și pentru amarul care se îngămădește în aceste suflete chinuite cine răspunde în fața lui Dumnezeu? Și în fața țării! Căci astfel de nelegiuiri sunt crime cu urmări grave pentru viața statului. Și cineva trebuie să răspundă pentru ele. Intrebăm pe d. N. Iorga: cine?

Să ne ajutăm reciproc

Miluind pe alții, ne miluim pe noi înșine — Problema chinuitoare a ajutorării văduvelor și orfanilor de preot — Alte soluțiuni

de pr. GAVRIL POP-VETIȘ

Sunt două luni de când a apărut în „Unirea” proiectul pâr. Enea P. Bota privitor la ajutorarea imediată a familiilor preoților decedați. Până acum însă nici un cuvânt mai temeinic, mai răspicat. Pe semne suntem atât de împovorați și atât de năpăstuiți, încât nici nu mai putem reaga. Deși — va admite ori și cine — că între împrejurările grele de azi, ajutorarea văduvelor și orfanilor de preoți este una dintre cele mai importante chestiuni, care merită toată sollicitudinea noastră. Și dacă n'am putut să rezolvăm problema principală a pensiunilor, ar trebui să încercăm să rezolvăm măcar pe aceasta a ajutorării familiilor.

Pentru rezolvarea acestei chestiuni, după modesta mea părere, este necesară înainte de toate o lămurire principiară. Căci sunt două căi cari au acelaș scop, și duc la aceeaș țintă: Calea creării de fonduri, și calea asocierii. De calea unei eventuale asigurări la vre-o societate, ca fiind foarte costisitoare, nici nu vorbesc. Fondul și mijloacele sunt aceleași la ambele căi, numai forma și modul întruchipării se deosebește. Va trebui, deci, mai întâiu să vedem care din aceste două căi este mai bună și mai promițătoare în vederea atingerii aceuiaș scop. Va trebui să ne dăm seama dacă, în vremurile nesigure de azi, e mai bine să creăm fonduri noi, sau să ne mulțumim și cu o simplă asociație ori reuniune.

În ce mă privește soluționarea acestei chestiuni prin crearea de fonduri, eu o aflu riscată și costisitoare. Fondul de ajutorare preconizat de pâr. Enea P. Bota prevede cotizații lunare și o oarecare administrare, care costă parale. O simplă asociație însă prevede numai vărsarea din caz în caz a acelor cotizații. Apoi banii adunați la un loc nu poți să-i ții lăcațuți ci trebuie să-i pui în circulație, să-i fructifici. Așadar „fondul creat din cotizații lunare și alimentat mereu cu donațiuni, capitalizări, și dobânzi etc.” va trebui să fie plasat sau la particulari, sau la vre-un institut financiar, căci altfel nu aduce dobândă. — Ei bine, cine garantează trăinicia acestui fond?

Calea unei asocieri e mai sigură și mai bună. Suma prevăzută de o asociație este scutită de orice risc. Ea rămâne acasă la membri, și numai în caz de nevoie este vărsată. Vremurile grele de azi, și încă de mâine, ca falimentul atâtor institute crezute cele mai solide, nu sunt potrivite pentru crearea de noi fonduri. Să ne mulțumim dacă, cu multă dibăcie și precauțiune, le vom putea păstra pe carile avem.

Dar, cu toate aceste, decumva cutare frate ni-ar documenta că este mai bună soluționarea

pe baze de fonduri, suntem bucuroși să-l urmăm. În acest caz statutele pâr. Enea P. Bota, neapărat, sunt bune. Mai bune decât ori cari altele proiectate până acum. În mod obligator participă la ajutorare toți preoții, tineri și bătrâni, indiferent de calitatea sau funcțiunea ce ocupă. Cel mult — pentru a satisface și pe frații mai tineri — s'ar putea adăuga încă un articol, că: membrii în vârstă de 50 ani la data intrării în vigoare a acestui aranjament să fie obligați la cotizații duble, cei de 60 ani la cotizații triple, iar cei de 70 ani la cotizații împătrate. Atunci s'ar putea reduce și cei 25 ani consecutivi de vărsare la 20. Apoi art. 8 s'ar putea modifica așa, că întreaga administrare a acestui fond să fie făcută în mod absolut gratuit.

Repet însă că eu unul, din motivele mai sus indicate, prefer soluționarea pe bază de asociere. Știu dela o rudă de-a mea, care a trăit mai mulți ani în Basarabia, că clerul de acolo încă tot pe aceasta bază a soluționat chestiunea ajutorării familiilor celor morți. Chiar și cântăreții sunt organizați în astfel de asociațiuni. Fiecare membru, în caz de moarte, plătește 100 Lei, cântăreții 50 Lei. Și, fiindcă sunt mulți, familia preotului primește considerabila sumă de 100 de mii, iar cea a cântărețului 50 de mii. Intreb, pentru ce n'am putea să facem și noi acest lucru?

În loc să creăm, deci, în aceste zile de nesiguranță fonduri noi, eu aș zice să facem o reuniune de înmormântare. Avem atâtea reuniuni; pentru ce să nu avem și una de înmormântare?

Membrii ei, în caz de moarte, să fie obligați a achita în termen de 30 de zile, drept cotizație, suma ce s'ar fixa de adunarea generală odată și pentru totdeauna. Firește, reuniunea n'ar lua ființă numai pe 25 de ani, ci pe timp nedeterminat. Până când, adică, nu ar obveni cazul prevăzut în art. 10. al statutelor pâr. Enea P. Bota. Conducerea reuniunii, după norma altor reuniuni, să fie făcută absolut gratuit. Evidența membrilor și a sumelor — nefiind mare lucru — ar putea prea bine s'o facă un singur om, care, în cel mai rău caz, ar fi scutit de plata cotizațiilor. Bani, el nu ar păstra la dânsul, căci aceia, numai decât ar fi depuși la Banca Națională, unde ar sta la dispoziția familiei celui dispărut. Verificarea anuală ar face-o trei cenzori aleși de adunarea generală. Dacă această adunare ar afla de bine, ca ajutorul de înmormântare să fie dat imediat, banii ar putea fi adunați și prealabil. Decontarea fiecărui caz de moarte împreună cu chitanța de primire a banilor ar fi publicată în vre-o foale bisericască.

Această formă de soluționare o văd eu mult mai simplă, mai practică, și absolut fără risc. Cu adausul că și statutele pâr. Enea P. Bota, cu puțină modificare, mi-se par potrivite pentru o reuniune de înmormântare.

Clerul din părțile sătmărene, acum 2 ani, a făcut o astfel de încercare, și, din încredințarea lui, scrisul am și publicat atunci un apel în acest senz. Dar s'au anunțat numai vre-o 50 de preoți. Prea puțini pentru un astfel de lucru. Aceștia, pentru a da totuși ajutoare cât de cât remarcabile, ar fi trebuit să facă eforturi peste putere; și de aceea lucrul a rămas baltă. Dacă însă, în acest scop, s'ar asocia o eparhie cu 300—400 de membri, cu o cotizație de 250—300 Lei, ar putea da ajutor la 100 mii de Lei. Asociindu-se clerul întregii noastre mitropolii cu circa 2000 membri, la 100 Lei, ar putea da 200 mii. Ba și mai mult, în cazul când, pentru cei mai în vârstă, s'ar dubla cotizațiile.

Acum pentru mortalitate luând ca bază 1% media la 2000 de membri ar fi 20. Ar avea, adică, să plătească fiecare membru circa 2000 Lei la an, și în schimb, familia lui ar fi asigurată, în acest chip, la 200 mii Lei. Suma de 2000 Lei s'o tot plătești vreme de 30 de ani bunăoară, ai plătit în definitiv 60 mii Lei, pe cari ori cum i-ai capitaliza la cutare institut financiar, tot nu s'ar urca în acest timp la 200 mii.

În urmă, pentru a împlini și dorința celor cari țin la creare de fonduri, s'ar putea completa statutele cu un articol privitor la membrii celibi și văduvi decedați fără familie. După detragerea cheltuelilor de înmormântare ajutorul dat acestora ar putea constitui baza unui fond, din care — potrivit prevederilor pâr. Enea P. Bota — s'ar putea distribui, deocamdată, ajutoare de boală membrilor în viață. În tot cazul reuniunea de înmormântare de acum ar fi temelia unor fonduri nebănuite de mai târziu, din vremuri normale, când, întărindu-se binișor în cler idea celibatului și sporind membrii celibi, acest fond ar crește simțitor, putând servi ca bază, bunăoară, chiar și la pensionarea clerului.

Le-am spus acestea, pentru că am crezut că e bine să le spun. Celce știe o soluțiune mai bună, s'o spună, neapărat. Din schimbul de idei ce facem — dacă este în noi și nițică bunăvoință — numai bine poate să iasă pentru aceia, pe cari, într'o dimineață sau seară, îi vom lăsa aici fără sprijin și fără ajutor. O soluțiune trebuie să existe!

Parohia de Nord activează. Vremurile grele prin care trecem reclamă prevedere dela cărmaci, înțelegere dela împreună lucrători, eforturi și jertfe dela toți: dela mici și dela mari. Vlădicia Maramureșului poate sluji de pildă în aceasta privință. Scopuri bine fixate, aci se lucrează de zor cu toate ocaziile binevenite întru înfăptuirea lor, atât a celor de ordin cevașilea mai material cât și a celor de ordin pur spiritual.

Fapte? Două, din zilele trecute: **Concertul** din 27 Febr. c. și adunarea de constituire a Reuniunii de misiuni ținută în 1 Martie c. Obiectivul celei dintâi: catedrala, a cărei consacrare e plănuită de Sf. Măria mare. În vederea augmentării fondului bănesc al catedralei concertul menționat, grație osteneții curatoratului bisericesc, în frunte cu vrednicul și neobositul primcurator, d. Ștefan Suclu, dir. minelor, s'a încheiat cu un venit curat de 20.000 Lei. Lumea aleasă, minoritari și ofițerii garnizoanei (înafară de intelectualitatea locală română și din jur) ce a luat parte la el, împreună cu Preasf. Alexandru, s'a îndepărtat încântată de execuția artistică a punctelor de

program, îndeosebi de prestațiile corului și orchestrei de sub conducerea d. G. Boghina.

Adunarea generală de constituire a Reuniunii de misiuni formează la rândul său o peatră demarcațională în istoricul vieții sufletești a eparhiei de Nord. Preoțimea, spre lauda ei fie spus a înțeles deplin însemnătatea actului plănuit și s'a prezentat în număr impunător: 50 de fețe bisericești, în jurul ierarhului prezent și aci ca pretutindenea unde se pune ceva bun la cale în vlădicia sa. Din cuvântarea președintelui (pâr. canonic L. Vida) s'a constatat că Reuniunea, a cărei definitivă încheiere se face, numără deja 172 membri (167 preoți și 5 laici): 5 fondatori, 6 pe viață, 156 activi ordinari și 5 ajutători; a ținut anul trecut 8 misiuni și dispune de 7920 Lei strânși din cotizațiile membrilor și din donația de 5000 Lei a Preasf. Alexandru, păstorul mare care, precum evidențiază oratorul, a ținut deja peste 100 cuvântări păstorilor săi cu prilejul vizitelor canonice din Sighet, Iza, Vișeu ș. a.

Inimosului și cuprinzătorului cuvânt al președintelui, precum și celor ale pp. Ilarie Borș din Sighet, Aurel Dragoș din Satu-mare și Dr. Gh. Hetcou din Balamare le-a urmat alegerea comitetului în persoanele Sfințiilor lor: **Vicepreședinte:** pâr. Ilarie Borș, vicar; **secretar:** pâr. Liviu Racoșian; **cassier:** pâr. Petru German; **controlor:** pâr. Patrichie Trușă; **consultori:** pâr. prepozit Alex. Breban; P. Cuv. Sa pâr. egumen Atanasie Maxim; pâr. Aurel Dragoș; pâr. Victor Stețiu; pâr. M. Pop și pâr. Titu Berinde; **suplinitori:** pâr. Dr. Gh. Hetcou și pâr. Ion Turdean.

Cuvintele calde și îndemnurile luminoase ale ierarhului, răzimate și cu dania sa de 5000 Lei în favorul Reuniunii, au umplut de sfântă însuflețire pe cei prezenți pentru ducerea la bun sfârșit a măreței opere atât de fericit pornite la muncă sistematică. — Doamne ajută!

Căți „Dascăli“ are biserica? Sfântul Albert cel Mare, care numai de curând a fost proclamat Doctor al Bisericii, este al 28 lea din această tagmă glorioasă în care acum patru veacuri l'a precedat elevul său atât de vestit, Toma de Aquino. Lista Doctorilor Bisericii și data proclamării unora dintre ei se prezintă așa:

Cei mai vechi sunt marii sfinți ai Răsăritului. Sf. Vasile cel Mare, sf. Grigorie Nazianzenul, sf. Ioan Chrisostomul, al căror cult a fost întins în întreg Răsăritul de către împăratul Leon VI cel Înțelept (886—912). Acestora le-a fost alăturat mai târziu sf. Atanasie. — Răsăritenilor le urmează în Apus, în cinstea de Dasascăli ai bisericii: sf. Grigorie cel Mare, sf. Ambrozie, sf. Augustin și sf. Ieronim. Ceilalți fiind:

Sf. Toma de Aquino, proclamat în 1568; sf. Bonaventura (1588); sf. Anselm (1720); sf. Petru Crisologul (1729); sf. Leon cel Mare, Papa (1754); sf. Petru Damian (1828); sf. Bernard (1830); sf. Ilarie (1851); sf. Alfons de Liguori (1871); sf. Francisc de Sales (1877); Ciril din Alexandria, Ciril din Ierusalim și sf. Ioan Damaschinul (1882); sf. Beda Venerabilul (1899); și sf. Efreim Sirul (1820). Cele din urmă proclamațiuni, făcute de Pius XI, privesc pe sf. Petre Canisius (1925), sf. Ioan dela Cruce (1926), sf. Robert Bellarmin (1931) și sf. Albert cel Mare (1932).

Dintre acești Doctori, 8 aparțin Răsăritului și 20 Apusului. Dintre cari doi au fost Papi, 3 cardinali, 14 episcopi, 8 preoți și unul diacon (sf. Efreim Sirul. — Unsprezece dintre Doctorii Bisericii apusene au aparținut diferitelor ordini călugărești: Sf. Augustin este Patriarhul ordului augustinian; sf. Albert cel Mare și sf. Toma de Aquino au fost dominicani; sf. Anselm și sf. Beda Venerabilul be-

nedictini; sf. Bonaventura franciscan; sf. Petru Damian camaldulenz; sf. Alfons de Liguori, redemptorist; sf. Ioan dela Cruce carmelitan; sf. Petru Canisius și sf. Robert Bellarmin jezuiți. — (atr.).

Să zicem: fraților, și maimuțelor?

— Glose la teoria darwinistă —

În adunările socialiste, în ziarele ateiste și în toate cercurile anarhiste e des ventilată ideea descendenței omului din maimuță. Lucrul e de înțeles: conștiința de ființă morală a omului nu se împacă odată cu capul cu mijloacele recomandate de matadorii acestor curente întru ajungerea scopurilor fixate de ei și de aceea se recurge la narcoticul necredinței administrat în formă de pilule „științifice“. Teoria darwiniană, din punctul de vedere al anestezierii conștiinței sensibile la sugestiile spiritului, și capabilă de remușcări în cazul unor contra-venții la aceste sugestii, s'a dovedit că se poate de „binecuvântată“ De-aci acea ardoare a sămănătorilor de tulburare întru răspândirea acestei doctrine în masele de jos, — acțiune subversivă și distructivă, sprijinită, din nefericire, și de atâția vulgarizatori antiați după faimă ieftină și gologani. Rău cu atât mai mare cu cât a pătruns și în școală, pe calea unor manuale necontrolate, și cu atât mai rușinos, cu cât abuzează de halna științei într'o vreme când știința a catalogat de mult, la rubrica teoriilor învechite, teoria coborârii omului din maimuță.

Fenomenul, de altfel, nu e autohton exclusiv aici la noi. Se observă, de ex. și în Franța. „Quotidien“, „Populaire“ și aproape toți dascălii de stat, socialiști și comuniști declarați, fac din răspuneri propagandă acestei teorii. Sigur, tot în numele „științei“. Lucru ce a determinat pe savantul abate Moreux să se intereseze de părerea în cauză a unui antropolog de renume. Conversația încinsă între dânsul și specialistul recercat a publicat-o în „Petit Journal“ din 2 Febr. c. și credem a face bun serviciu cetitorilor acestei gazete reproducându-o în cele ce urmează. Dăm, deci cuvântul abatelui Moreux.

„Da ori ba: suntem în rubedenie cu maimuțele și în ce grad?”

— Maimuțe în seria străbunilor noștri? Pentru cât bun e pe lume exclamă savantul. Mi-se pare că întrebarea DVoastră nu e serioasă. Se putea pune pe vremea lui Darwin, dar, har Domnului, deatunci și până acum știința a înaintat mult.

— Și totuși, clișeu e folosit și azi, replică, eu numai decât. La fiecare descoperire preistorică ni-se vorbește de caractere simiene.

— Știu, știu; mulți vulgarizatori adastă încă pe aci, și dacă veți cerceta nițel, o să aflați aceleași fraze stereotipe în unele manuale de școală; — ceva lamentabil. Cauza fiind judecată deja de mult.

— Aveți, atunci, bunăta de-a-mi explica lucrul acesta în câte-va fraze tipice, tehnice?

— Foarte bucuros. Și nici nu va dura prea mult.

— V'ascult.

— Întru cât corpul nostru arată o oarecare înrudire, fie și mai îndepărtată cu quadrumanele, ar urma să ne tragem ori dintr'un catharinian, adică dintr'un cimpanzeu, gorilă sau macaque (maimuță cu coadă scurtă. *N. tr.*) ori va trebui să ne căutăm descendența dintr'o ramură a platyrrhinienilor: sapajute și uistite (maimuțe americane *N. tr.*).

Ei bine! actualminte teza aceasta darwinistă, învechită, nu mai e susținută de antropologiști, pentru că nu se poate susține, și cei mai rășboinici dintre ei, oboșiți de luptă, s'au a-

runcat asupra lemuriilor, adică a pseudo-maimuțelor. Au făcut deci cercetări în direcția aceasta și știți ce-au aflat? Au aflat că aceste ramificații pe cari le-am pomenit, — două a maimuțelor și una a pseudo-maimuțelor — erau precis diferențiate deja în prima parte a perioadei terțiare, care a fost extrem de lungă.

În felul acesta avem dovada că așa, cam de vre o 30 milioane de ani, maimuțe și pseudo-maimuțe n'au evoluat nu știu cât. Dacă deci am fi înrudiți cu aceste specii, ar trebui să admitem că ramura noastră umană s'a detașat înalate de această epocă îndepărtată și că omul a apărut pe pământ încă înaintea epocii oligocene, ceea ce se bate cap în cap cu toate datele cele mai sigure.

— Inc'un amănunt, măestre. Ce credeți DVoastră: evoluat-a omul dintr'un început și până acum?

— Evident c'a evoluat, ca toate speciile; numai cât nu e vorba decât de micro-evoluție, cum spunea, deunăzi, un confrate al meu. Evoluția aceasta restrânsă poate influența asupra raselor, le poate diversifica, poate înfuri asupra taliei indivizilor, poate modifica forma bărbiei, și chiar și unghiul facial. Nu vedem doar chiar și în zilele noastre că Eschimoșii, Indienii și Australienii au caracteristici diferite, aparținând însă, cu toate acestea, speciei omenești? Și tot așa a fost și odinioară; asta-i chestie de climat, de fel al vieții, de hrană, de influență a mediului. Toate aceste cauze însă sunt inoperante când e vorba să schimbe ceea ce noi numim ramură filetică, ramificație. Și aci ne întâlnim, față în față, cu constatarea peste care dăm la toate grupele mari ale seriei animale: speciile par a apărea tot așa de bruscat precum se și sting, cauzele acestei apariții și dispariții scăpându-ne cu totul... La un moment dat mișuna globul de reptile, apoi deodată se arată paserile, asemenea unui fenomen explosiv. Se credea că în archeopterix s'a dat peste intermediarul celor două grupe; numai cât la lumina unui examen anatomic serios s'a văzut că asta-i o greșală: curioasa fosilă era o pasere și nimic altceva. Și apoi de unde au răsărit aceste paseri ce populau văzduhul? Nu știm și tot așa stăm și cu toate celelalte mari grupe de animale...

Apariția omului nu face abatere nici ea dela această regulă: când intră în stăpânirea pământului nu-i prevestit de nici o altă formă anterioară și înzădar i-am căuta un intermediar cât de depărtat care să-l atașeze unei serii cunoscute.

Iată exact ceea ce cugetă în ceasul de față toți câți se ocupă, în Franța și străinătate, cu problema originii noastre.

Fără îndoială că o să vedeți însă ieșind de sub peana unor naturaliști fel de fel de încercări de soluții; numai cât dizertațiunile lor asupra acestui subiect nu sunt altceva decât niște ipoteze, mai mult ori mai puțin fanteziste... Rasa anglo-saxonă și a Jankeesilor sunt foarte poficioase de atari reverii la Wells, în cari își pot da curs liber închipuirii dar cari, vai! fiind clădite pe vânt, cu vântul se duc.

Care va să zică rubedenia noastră cu maimuțele, departe de a fi ultimul cuvânt al științei, e o păcătoasă erezie a ramolișilor științei, bună de armă în mâinile elementelor subsersive ale societății. Autorii de manuale școlare și vulgarizatorii ce umblă să încetățeniască la noi această teorie, săvârșesc așadar, conștient sau inconștient, o adevărată crimă împotriva credinței și a neamului. Datorința cateheților și a tuturor educatorilor ce mai au încă simțul răspunderii este să nu piardă din vedere această ipoteză fantezistă strecurată până și în manualele de școală, sub masca

științei, ci s'o urmărească pe toată linia, desvâluindu-i neseriositatea, primejdia și rușinea ce aruncă asupra omului pe care încearcă să-l degradeze la treapta de dobitoac etichetat pentru circumstanță: animal civilizat.

Marin Barbu-Bănățeanu

Sărbătorirea d. Alexandru Vaida-Voevod. Rar bărbat de stat sărbătorit mai strălucit ca d. Vaida acum, din prilejul împlinirii alor 60 ani de viață. Prieteni și vrăjmași, notorietăți din țară și străinătate s'au grăbit să-i aducă omagiile lor din acest prilej. Majestatea Sa Regele, dd. Maniu, Mironescu, Argetoianu, păr. Iuliu al Clujului, Nicolae al Sibiului și — cine-i poate înșira pe toți, dela noi, — se întâlnesc întru elogiarea sărbătoritului cu păr. abate Zavoral și dd. Barthou academician francez, fost preș. de consiliu, Dr. Renner fost cancelar al Austriei, Tavernier, redactorul lui „Le Temps“, Jean Piot, redactorul ziarului „L'Oeuvre“ magnatul Veszzi Sándor dela Pester Lloyd, Dr. Friedrich Funder șefredactor la „Reichspost“ din Viena, Lloyd George fost premier al Angliei, Dr. Milan Hodza ministru de instrucțiune al Republicii Cehoslovace ș. a. ș. a.

Din toate elogiile câte i-se aduc se desprinde luminoasă, o constatare, subliniată îndeosebi de d. Ion Mihalache: Dr. Vaida-Voevod e un caracter în cea mai nobilă accepțiune a cuvântului. În parlamentul maghiar, în Viena, la Paris, la prezidenția consiliului de ministri, pretutindenea se arată caracter integru și tenax propositi vir, pe care nu-l abate dela calea croită nici un fel de piedecă, fie ea pusă de cârcotași veninoși de acasă, fie de vrăjmași dinafară, rămânând înainte și după succese, la bătrânețe, ca în tinerețe, cam l-a caracterizat d. Ștefan C. Pop: Curaj până la temeritate și sinceritate până la brutalitate.

Vajnicului luptător al ideii naționale, rânduit de Pronie să spună în parlamentul de pe malurile Dunării cuvântul ultim al desrobitorilor și bărbatului de stat de numele căruia rămâne legată recunoașterea alipirii Basarabiei, îi urăm din tot sufletul: încă mulți ani dela Domnul și mângâierea de a-și vedea realizat integral visul de desrobire deplină a neamului întreg, vis alintat din tinerețe până acum la căruntețe!

Vis împlinit. Părinții basilianii dela Bixad vestesc bucurie mare: își au tipografia proprie. Mulțumită înțelegerii dovedită de multă lume de bine, apelul lansat acum patru ani n'a sunat în pustiu. Daniile mai mici, alăturare la șfertul de milion al Preasfințitului Valeriu al Orășii, le-au făcut cu puțință să ridice un frumos local pentru tipărirea plănuită, iar acum mai în urmă să plătiască o parte a prețului ei. *Numărul proximal „Cuvântului Adevărului“ se anunță că va pleca din atelierele mănăstirii Bixadului.*

Faptul e de o însemnătate deosebită. Deoparte ne întărește în convingerea că spiritul de jefă e viu în biserica noastră: Cine cere în numele Domnului, pentru o cauză sfântă, precum vedem, află ascultare. De altă parte noua realizare, cu perspectivele ei de sfântă apostolie neprecupețită și întrepidă ce se va săvârși pe calea tipăriturilor bune ce va scoate, ne lasă să întrevădem schimbări mari, îmbucurătoare, în ce privește împrietenirea mulțimilor cu cartea creștină și învățăturile ei.

Părinții călugări cu întreprinderea lor, merită deci toată sollicitudinea celor cu drag de luptele și biruințele de acum și de mai târziu ale bisericii. Și credem că pe lângă toată criza de acum se vor mai afla încă multe suflete ce le vor sări într'ajutor să-și poată plăti datorile contrase cu tipografia ale cărei griji și riscuri le-au luat toate asupra-și de dragul Domnului și al sufletelor.

Știri mărunte

Personale. Preaven. Ordinariat arhiep. a numit pe păr. *Engen Mesaroș* din Chinari paroh la Voivodeni.

Bust lui Șincai. Liceul bucureștean ce poartă numele cronicarului blăjan și-a dus la îndeplinire un gând mai vechiu: a inaugurat de ziua nașterii lui Șincai — 28 Februarie, — bustul marelui cărturar ardelean în piațeta din fața liceului (calea Șerban-Vodă). Lume multă a luat parte atât la slujba sfințirii modestului, dar mult grăitorului monument, cât și la festivitățile ce i-au urmat. Cuvântul evocator de figura impresionantă a părintelui cronicei celei din mai multe mii de autori în cursul de 34 de ani culeasă a fost ascultat cu pietate. — Când va fi în stare Blajul să-și eternizeze pomenirea marilor sale figuri trecute în lumea umbrelor, dacă nu prin busturi, cât de modeste, barem prin câte-o placă comemorativă? Ce graiu ar căpăta atâtea și atâtea pietri din zidurile orașelului nostru!

Tinerimea universitară catolică și presa. Pe zilele de 4, 5 și 6 Martie c., federația studențească aparținând facultăților catolice din Lille, va organiza un congres internațional de presă universitară catolică. La acest congres, ce are drept obiectiv principal consolidarea reuniunii de presă a tinerimii catolice prin gruparea reprezentanților din diferite țări a presei acesteia, a fost invitată și Asociația studenților români uniți din București, ai cărei trimiși, pe lângă bogatele învățăminte a desbaterilor din ședințe vor avea prilejul să vadă și expoziția principalelor reviste studențești, expoziție ce se va ține în școala de jurnalism din Lille. — Contactul cu elita studențimei catolice străine, sigur, numai întări poate pe ai noștri în concepția lor de viață și activitate socială-culturală, câștigată în sânul bisericii lor unite, una în idealism și altruism cu cea a Apusului catolic.

Jerfa iubirii deaproapelui. Leprosierii surorilor din congregația „Sf. Iosif“ are oaspe nou: sora Maria Irma, originară din eparhia Nantes. După ani de osteneală în slujba leproșilor din ostrovul Uvea (Noua Caledonie), acum a intrat și ea în „odihna“ leproseriei din Cuny, în apropiere de Numea, atinsă de aceeași cumplită și nemiloasă boală, contrasă ca soră misionară cu prilejul vizitelor ce făcea pe la colibe nefericiților, — 860 la număr — (cel puțin atâția recunoaște autoritatea sanitară, de fapt însă sunt mai mulți), morți vii ce inspirau groază și oroare până și celor mai apropiați ai lor. Nu însă călugăriței ce părăsise direcțiunea școlii din Fayaoué anume pentruca să se poată dedica îngrijirii acestora. — De-acum rămâne să între alte suflete eroice pe câmpul ei de luptă. Ceea ce nu încapă îndoială că e deja fapt împlinit. Din mănăstirile catolice nici când n'au lipsit eroii și eroinele.

Locale. Dumineca viitoare, a lăsatului de brînză, va predica în catedrală păr. *Ioan Moldovan*, prof. de religie la liceul de băeți.

— Ieri, în 4 Martie c., Cercul franco-român a ținut încă un *ceas literar*. Conferențiar: d. prof. Ioan Vultur (Curentul catolic în literatura franceză contemporană). Au plăcut mult prestațiile dlor Gîzdavu, Cherebețiu, Debreczeni, precum și „Boboteaza“ dlui Goga, tradusă în versuri franțuzești de păr. asumpționist Merckx.

Laudabiliter se subiect. Dicton cunoscut. În cercurile bisericesti se aplică în chip special celor ce în căutarea adevărului sau propovăduirea moralei și frumosului pășesc a-lătura de adevăr, morală și frumos, lucru pentru care biserica trece roadele, de regulă scrise, ale strădaniilor lor greșite sau deadreptul pă-

cătoase, în catastihul roadelor oprite, pe titlu că sunt înveninate și înveninătoare, procedură a-spră căreia însă i-se supun cei pe cari îi atinge, ca scriitorul Le Roy, a cărui opere: Postulatul idealistic și faptul evoluției; Problema divinității; Cugetarea intuitivă; Originea omului și dezvoltarea inteligenței, au fost puse, toate bine, în ziua de 24 Iunie 1931, la Index, din partea Congregației Sfântului Oficiu. Cel lovit de fulgerul Romei o vreme a perzistat recalcitrant în pierzania sa. Acum însă, revenindu-și în ori, a scris cardinalului-arhiepiscop al Parisului că să supune cu smerenic și în spiritul credinței judecării aduse de înaltul for roman.

— Prohászka, Hummelauer, Principele Maxilian de Saxonia, d'Annunzio, Fogazzaro și alții au un nou tovarăș de creștinească înțelepciune și filială stimă față de păzitoarea adevărului, moralei și frumosului: Roma papală.

In Agru din Șopteriu se muncește.

S'a constituit în 25 c. cu 45 membri sub prezidenția d. inv. Victor Conțiu. Până acum s'au ținut 8 conferințe în cadrele șezătorilor culturale aranjate de acest Agru, s'au jucat 4 piese teatrale s'au executat cântări, s'au declamat poezii, s'au spus monoloage, se fac eforturi pentru înjghebură unei biblioteci, iar corul Agrului desfășează inimile credincioase și bisericose, cât se poate de des, în Dumineci și sărbători. Contribuția dș. inv. Victoria Popa nu poate fi menționată decât cu laudă — Deie Domnul ca Agrul din parohia păr. Emil Stanislav să producă cât mai multe roade ca celea semnalate.

Raportul numeric al religilor în Italia. După datele oficiale ale Institutului central de statistică, Italia număra la 21 Aprilie trecut (cu străini cu tot) 41.220.434 suflete. Cu 5.263.357 mai mult ca în 1911. Din totalul ce arată recensământul ultim, 41.060.963 s'au declarat botezați catolici, ceea ce înseamnă că 996,1 la 1000 sunt catolici. Restează deci 139.090 persoane nebotezate (evrei, musulmani, atei) sau botezate la eretici ori schismatici. Ateii dau o parte microscopică: de 0,4 la mie, adică 4 atei la 10000 persoane. Ce mai rămâne din cele 139.090 se repartizează așa: Evrei 47.885; schismatici: 5.896; musulmani: 814; protestanți: 82.569; felurite alte secte: 2.326. Pe lângă toată propaganda deșantată, protestantismul va să zică totuși abia reprezintă 2 la 1000, față de 3,6 la 1000 cât reprezintă în 1911. — Italienii se dovedesc a fi de fapt, ceea ce afirmă cu atâta mândrie cu vorba: latini, fide et sanguine. Dominanții noștri se mulțumesc să-și strige la cele patru vânturi apartenența la ginta latină, în vreme ce îmbrățișează înfrigurăți orice ideologie religioasă afară de cea a latinității întregi (minus dominanții noștri): catolicismul.

Telefonul „Unirii“

C. Ceheiu. Preoții români din America nu aparțin eparhiilor noastre. Când sunt numiți preoți misionari, se excardinează, și ies din legăturile canonice de până atunci. Prin urmare nu poate fi vorba de vreun drept al lor, sau al urmașilor, la pensiune din fondurile viduorfanale ale diecezelor noastre.

G. Gărbău. Am citit și noi vorbele grele pe cari, după spusa unor gazete, le-ar fi rostit d. Dr. Emil Hațiegan la congresul național-tărănist din Arad, despre preoți și purtarea lor. Nu le-am încrestat, fiindcă nu putem crede nici acum, că s'ar fi spus așa. Cunoaștem doar cu toții marea grijă de adevăr, din care se inspiră, în mare parte, presa noastră și în special »obiectivitatea« de pomină a reporterilor ei ocazionali, cari atât de des falsifică și răstălmăcesc, din simplă prostie ori cu anumite tendințe, sensul vorbelor ce se spun în adunări. Ne întărește în acest gând faptul, că la intrunire au fost prezenți și preoți de ai noștri, cari totuși nu ne-au scris nimic. Apoi noi am auzit de atâtea ori cuvântând pe d. D. E. H. și totdeauna a avut cuvinte elogioase despre preoțime. De ce s'ar fi schimbat așa subit și s'ar contrazice atât de violent? Mai ales că nu poate avea nici o plăcere să întunece memoria părintelui său, preot venerabil în biserică noastră. De aceea credem și acum, că nu poate fi vorba decât de o răstălmăcire a vorbelor lui. — Dacă totuși le-ar fi spus așa cum le găsim redată în gazete, le-am reprobă cu toată energia și fără nici un menajament. Nu putem însă judeca pe nimenea până nu e dovedit vinovat. Și glasul unui reporter încă nu-i dovadă.

I. Sibiu. S'au cam pripit cuviosii Dv. »Telegraști«. Dacă așteptau »Cuvântul« din 27 Febr. de sigur n'ar mai fi avut curajul să cânte înainte aria »tinichelelor« date de Capul Statului papal unui ministru al țării românești, fie și francmason. Articolul dlui Solacolu i-ar fi luminat și pe ei în această tainică și incurcată grozăvie. Nici n'ar mai îndrăzni să mai încerce a spăla de răspundere, pentru situația tragică în care se găsec astăzi cultele, pe marii ierarhi ai ortodoxiei. Că doar n'o fi vinovat papa de ea și nici decorațiile lui. Ci alții. O spune mai tare decât noi preoțimea ortodoxă însăși. Or »T. R.« nu-i numai miop ci și surd?

Oficiul protopopesc. Chechiș. Confirmăm cu mulțămă primirea sumei de Lei 2800, abonament pe 1931 dela parohiile Cernuc, Chechiș, Chendrea, Elciu, Galgău, Gărbou, Pânticeu, Recea Cristur (pe doi ani) Sărata, Sânmihaiu, Strâmha, Ugmășiu și Voivodeni.

N. Târgu Mureș. Am primit 150 Lei. Pentru completarea abonamentului pe anul curent, Vă rugăm mai trimiteți încă 50 Lei.

C. București. Am primit 500 Lei. Achitat până la 31 XII 1931.

Oficiul parohial. Berbești. Am primit 200 Lei abonament pe 1931.

Dr. S. Târgu Mureș, Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

Oficiul parohial. Igrăș. Am primit 200 Lei abonament pe anul curent.

D. Jibou. Am primit 100 Lei, abonament pe jumătatea a doua a anului trecut.

T. Timișoara. Am primit abonament pe anul 1931.

In atenția parohiilor și
curatoratelor bisericesti!

COMANDAȚI

CLOPOTE

de calitate superioară, la cel mai mare depozit românesc din Ardeal:

ALEXANDRU ANCA

CLUJ, Str. Regina Maria No. 43.

Tot aici: Policandre, Sfeșnice, Ornate și

Recvizite bisericesti, Prapori, Cărți preo-

țești și de rugăciuni. Diferite predici,

VERSURI LA MORȚI (cântări fu-

nebrale pentru femei, bărbați și

copii). Teatre populare și șco-

lare, monoloage, dialoge. --

Medalii de aluminiu pt.

Reuniuni, cu inscripție

după dorință, etc etc.

Cereți prețurile detaliate

5-10

— „VULCAN“ societate industrială pe acții Blaj —

Convocator

P. T. Domnii acționari ai societății industriale pe acțiuni „Vulcan“ din Blaj, se invită cu toată onoarea — în sensul § 13 și următorii din statute la

I-a adunare generală ordinară

care se va ține în Blaj, Marți în 22 Martie 1932 la orele 16 în sala mare a băncii „Patria“.

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul Consiliului de Administrație, raportul Comitetului de Censori, Bilanțul și darea absolutului.

2. Fixarea marcelor de prezență pe anul 1932.

3. Eventuale propuneri.

Domnii acționari, cari doresc, să participe la adunare, sunt rugați să-și depună la cassa institutului „Patria“ în Blaj resp. la cassa filialelor sale din Teiuș și Șârmas ori la Administrația Centrală Capitulară din Blaj, precum și la institutele membre ale „Solidarității“, acțiunile și eventual documentele de plenipotență, până la 18 Martie ora 12 din zi.

Blaj, la 3 Martie 1932.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

ss. Dr. V. Macaveiu

ss. V. Muntean

Active

Cto Bilanț la 31 Decembrie 1931

Pasive

Cto Investiții Industriale	6.000.000.—	Cto Capital de acțiuni	2.000.000.—
„ Debitori	403.840,50	„ Curent	6.652.000.—
„ Mărfuri	1.481.631.—	„ Creditori	164.327.—
Pierdere	930.855,50		
	<u>8.816.327.—</u>		<u>8.816.327.—</u>

Spese

Cto Profit și Pierderi

Vente

Cto Interese	390.495.—	Din vânzări de mărfuri	376.101,50
„ Spese de Administrare	558.698.—	Pierdere	930.855,50
„ Combustibil	324.056.—		
„ Contribuție și Comp. Timbru	33.708.—		
	<u>1.306.957.—</u>		<u>1.306.957.—</u>

Blaj, din ședința Consiliului de Administrație, ținută la 3 Martie 1932.

ss. Dr. V. Macaveiu
președinte

ss. Aurel C. Domșa
vice-președinte

ss. V. Suciu

ss. Alexiu Pop

ss. Leon Malor

ss. Tr. Novac

ss. Emil Oltean

ss. Muntean

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE.

S'a revăzut și găsit în consonanță cu registrele societății.

Blaj, la 3 Martie 1932.

ss. Victor Moldovan ss. Ioan Hentea ss. Onorlu D. Suciu ss. Adrian Nyergeș ss. Ioan Pușcaș
președinte

MEMBRI COMITETULUI DE CENZORI.

Celibatul clerical

De **DR. VICTOR CRIȘAN**
preot misionar.

5

Oponenții celibatului însă nu se dau bătuți cu una — cu două. Ei știu formula și așa zisei obiecțiuni științifice de domeniu fiziologic, vezi Doamne. Spun adecă, cumcă perpetuarea speciei este una dintre principalele legi ale naturii umane, peste care nu se poate trece, fără ca natura să nu pedepsească pe infractori. Iar celibatarul tocmai aici devine contrar naturii.

Or, celibatul întru nimic nu contravine numitei legi. El suspendă numai aplicarea ei, cerând-o aceasta interesul superior al speciei.

Legea și aplicarea ei sunt două lucruri distincte. Imprejurările normale cer, ca legea să se aplice. Sunt însă cazuri, când societatea suspendă aplicarea unei legi. De ex. o mamă cu o droaie de copii în jurul mesei, pentru ca să ajungă fiecărui mititel ceva dintr'o bucată, se lipsește de partea ei. Cu alte cuvinte: jertfindu-se pentru copii, nu se folosește de dreptul său natural avut la bucată. Și cine ar condamna-o?

Salus reipublicae suprema lex, — este cel mai tare principiu constituțional. Pe baza acestuia, în timp de războiu, se suspendă uneori mai multe legi, suplinindu-se cu altele, p. ex. cu curtea marțială, starea de asediu. Și e corect așa, cerându-o aceasta interesul superior al țării. Chiar și în vreme de pace se poate întâmpla același lucru: legea administrativă, legea cumulului în țara noastră nu se aplică, deși sunt sancționate de mult.

Or, dacă în familie și societate, în anumite cazuri, bunul mers al unui lucru cere, ca să nu se aplice o lege, același lucru este și cu celibatul preotesc. Aici nu se aplică perpetuarea speciei, pentru ca celibatarii să poată servi interesele superioare ale speciei organizată în societate. Iar dacă se condamnă aceștia, eodem titulo ar trebui condamnați militarii, savanții și bărbații de stat, cari, pentru ca să ajungă mai ușor la idealul dorit altruist, se lipsesc de familii.

Ba ce e mai mult: câte odată chiar și natura irațională îmbrățișază acest proces. Grădinarii spun, că unele dintre cele mai dezvoltate și mai frumoase flori se pot obține numai prin sacrificarea fertilității lor¹⁾.

Să nu uităm apoi, că dacă celibatul ar fi contra naturii, atunci marele fiziolog și autor al naturii n'ar fi zis prin Sf. Pavel: „cel ce nu-și mărită fata și mai bine face“.

Și totuși celibatul este contra naturii deoarece abstenența lui totală zdruncină sănătatea, — zic mai departe pretinșii savanți ai împurilor din urmă.

Mărturisim, că obiecțiunea aceasta este serioasă, nu pentru că ar avea bază aievea științifică, ci fiindcă face ravagii în public. Anchetele naționale făcute în această direcție în Statele Unite Americane sunt grăitoare¹⁾. „Cercat-a cineva să-ți dea ideea greșită, că pentru sănătatea unui tânăr e necesară relația sexuală?“ La aceasta întrebare, din totalul de 1029 răspunsuri așteptate, L. Hughes primește circa 80 procente, între cari 44 erau afirmative. La catolici greșala nu prinde așa mult, dar totuși prinde. Dintre 500 preoți autorizați să adune răspunsuri, 108 răspund afirmând, iar 251 negând; restul n'a răspuns.

După cum vedem, minciuna ascunsă n'

fraze de știință se impune; și aceasta, pentru că se potrivește admirabil cu inclinarea omului. Așa e natura coruptă, bucuros primește principii ori cât de false, cu cari să-și justifice scăderile.

Având urmări grave pentru individ și societate, chestiunea abstenenței nu odata a fost discutată de lumea medicală. Sunt mai multe opinii în cauză. Castitatea perfectă, parțială, la femei numai, la ambele sexe, precum și imposibilitatea ei absolută, — toate își au apologetii lor¹⁾. Este interesul nostru, ca dintr'atâtea opinii să ne ocupăm cu aceea, care militează pentru castitatea perfectă. Aceasta triumfând, celelalte cad dela sine.

Dr. Bloch și abstenența sexuală

Bloch crede, că abstenența totală e imposibilă, deoarece se bazează pe „ascetism absolut“, o „doctrină deadreptul imorală“. După părerea lui, până la 20—22 ani, dacă nu e stimulat artificial, impulsul sexual e ușor de controlat. După etatea aceasta însă, controlul nu se mai poate face decât în dauna sănătății. Că apoi sănătatea, cum suferă, aceasta o dovedește cu spusele lui Wilhelm Erb²⁾, care scrie: „E fapt bine cunoscut, că tinerii sănătoși, cu impuls sexual puternic, nu puțin suferă după abstenență; că la intervale sunt „quasi obsedați“ de impuls; că din toate părțile îi apasă idei erotice, le tulbură lucrul și odihna de noapte, cerând imperios ușurare“.

Bloch își întărește argumentul cu ancheta lui Lowenfeld. Acesta a aflat, că, la bărbați, disordini vrednice de menționat ca rezultat al abstenenței sexuale sunt rari în comparație cu cele ce obvin la tineri între 24 și 36 ani, de complectă forță bărbătească și capacitate sexuală și a mai aflat, că, până când la cei sănătoși aceste disordini sunt de natură de puțină importanță (excitare generală, iperestezie sexuală, idei ipocondrice, lipsa dispoziției la lucru, zăpăceală), la cei neurastenici obvin idei coercitive, melancolie, simțământ de mare neliniște și chiar și alucinații. Lowenfeld mai spune, că femeile pot trăi abstinate — chiar și perfect abstinate — mai ușor decât bărbații, dar și n'ele se pot desvolta condiții isterice și neurastenice ca urmare a abstenenței sexuale. „Însă toate aceste urmări dăunătoare — scrie Bloch³⁾, atât la bărbați, cât și la femei, nu sunt de natura ca... medicul să sfătuiască drept „măsură terapeutică“ gratificarea impulsului sexual. Nu! Inuși Erb insistă, că din contră, pericolul, ce amenință din partea morburilor venerice, este mai mare decât disordinile, relativ rari și neînsemnate pentru sănătate, cari rezultă din abstenență. Coitus sexualis extraconjugalis involvă pericolul de a fi infectat de gonoree și morb de sânge, ori de acela al gestației ilegale, care, din nenorocire, azi trebuie considerată ca un soi de grea boală. Față de aceste rele, orice urmare dăunătoare a abstenenței se reduce la zero.

„Mai târziu în viață, când există posibilitatea unei iubiri curate, valoarea abstenenței

temporale își are importanța mai ales în sfera spirituală. În special pentru „erotocrat“ (cum numește George Hirth pe unul, care dispune de un impuls sexual puternic și sănătos) este de o anumită importanță aceasta abstenență temporală, deoarece quantumul de tenziune sexuală acumulat reîntărește productivitatea spirituală internă. Un număr de bărbați, inzeștrați deodată cu puternice nevoi sexuale și cu o capacitate mentală nobilă, m'au asigurat, că, în urma abstenenței, au experiat temporal o profunziune și concentrare specială a capacităților mentale, cu ajutorul cărora, hotărît, au fost în stare să-și sporească produsul intelectual. Acest punct din igiena activității intelectului, care, se pare, nu i-a fost necunoscut lui Goethe, până acum a fost puțin studiat.

„În orice caz, e constatat definitiv, că, din punct de vedere al activității, idea abstenenței sexuale e justificată, chiar dacă ar fi singurul motiv, că: în ea avem mijloace puternice de a trezi și întări voința; în ea avem protecție scumpă contra pericolului amorului sălbatec; apoi pentru că abstenența sexuală accentuează apăsător faptul, că afară de chestiunile sexuale, viața conține și alte lucruri vrednice de truda noastră și că conținutul vieții este departe de a fi exhaustat prin cel sexual, chiar dacă impulsul sexual, alături de acela al conservării individuale, va rămâne totdeauna cel mai puternic dintre toate acțiunile vitale“.

Mai reținem dela Bloch¹⁾ următoarele: „Omul este o ființă naturală; impulsul lui sexual încă este un instinct natural, și ca atare justificat, însă în același timp omul este și o ființă civilizată. Civilizația este o elevație, o nobilitare, o transfigurație a naturii, ale cărei impulsuri și forțe puternice și neregulate au să fie supuse și armonizate de civilizație“.

Va să zică omul sănătos poate fi abstinent și în perioada bărbăției, având să treacă doar peste disordini neînsemnate. Neurastenicii nu pot face contra-argument, fiindcă suferințele lor au la bază boala și nu abstenența.

Părerea lui August Forel despre abstenență

Dar să ascultăm în cauză o altă somitate mondială, pe August Forel²⁾ care spunea, că „celibatul crește cu corupția moravurilor“. Referitor la castitate scrie: „Abstenența ori continența sexuală la nici-un caz nu e impracticabilă pentru un om tânăr normal, de constituție medie, asiduu în muncă intelectuală și fizică, abținându-se dela toate excitările artificiale, în speță, dela toate narcoticele și alcoolul, fiindcă aceste substanțe paralizază judecata și voința. Când maturitatea sexuală e complectă, adecă după circa 20 ani, continența de regulă este facilitată prin emisiuni nocturne, în vis. „Sănătatea nu suferă după acestea nici de cum. Durând însă mult, aceasta stare nu poate fi considerată normală, mai ales când nu e speranță, ca să se sfârșească într'un timp rezonabil. Mai anormale sunt număratoarele excitări sexuale artificiale, ce le aduce cu sine civilizația“, — fără adevărata credință adaugem noi.

Forel așadar nu știe de disordini cu sau fără importanță; precum nu știm nici noi, când e vorba de o castitate cu adevărat perfectă: în minte și inimă, în suflet și trup. Concedem, că o castitate forțată, materială numai, înveninată de gânduri și poftte erotice, poate ajunge la preținsele neajunsuri sanitare. Dacă însă onorabili medici își vor cura pacienții, recomandu-le o castitate aievea perfectă, se vor convinge, că aceia vor înceta a fi „quasi obsedați de

¹⁾ Vezi Bloch, — Eden Paul, The Sexual Life of Our Times, New York, 1925, pag. 43.

²⁾ Remarks on the Consequences of Sexual Abstinence published in the Journal for the Suppression of Venereal Diseases, 1903, vol. 2, Nr. 1, pp. 1—18 la Bloch, op. cit. p. 678.

³⁾ Op. cit. pag. 679.

¹⁾ Op. cit. pag. 674.

²⁾ Forel-Marshall, The Sexual Question, New York, 1925, pag. 81, 153.

¹⁾ Thurston, The Catholic Encyclopedia 3, p. 483.

²⁾ Kirsch, Sex Education And Training in Chastity, Benziger Bros., 1930, 208.

impuls și pisați de idei de dragoste obvenită din toate părțile și că-și vor recăștiga și dorul de muncă și odihna de noapte. Ba îi vor scăpa și de excitarea generală, iperestazia sexuală, ideile ipocondrice, melancolie și de alte necazuri eiudem generis.

Să continuăm însă cu argumentele. Dr. Monakow¹⁾, psihiatrist renumit în Zurich, scrie: „Experiența mea de 45 ani ca psihiatru și neurolog mă constringe, să spun sus și tare, că abstinerea nu produce neuroză, dar viciile sexuale produc. Acei medici, cari socot că abstinerea sexuală e dăunătoare, ignorează importanța foarte mare a factorului moral. Noi n'am dat atențiune cuvenită factorului biologic implicat în comiterea păcatului contra conștiinței cuiva“.

Profesorul Foerster și abstinerea

Profesorul Foerster²⁾, tratând amănunțit despre efectele pretinse dăunătoare ale abstinerei sexuale, arată, că dovada științifică ale acestora este absolut insuficientă. El e de părerea, că majoritatea tinerilor ziși abstenenți, cari se adresează medicilor cu plângeri de natură sexuală, de fapt nu sunt abstenenți, ci își strică abuzând într-o formă oare-care, sau sunt abstenenți în practică, dar impuri în cugete; sau se hrănesc prea bogat și nu se mișcă destul; în plus își stimulează impulsurile inferioare cu alcool. Intre atari împrejurări designr abstinerea devine o tortură. Acela însă, care se controlează real, este în stare să ignoreze toate erorile ipocondrice de felul acesta. El va ști din propria experiență, mai ales dacă e un om cu pasiuni vehemente, că înfrânarea dorințelor nedisciplinate îi întărește voința și-i procură mari bucurii interne. De aci se va convinge, că forma aceasta de viață nu poate fi dușmană sănătății.

„Scrutând temeinic toate branșele științei medicale dela toate popoarele, — scrie Pavel Good³⁾, medic marinar francez, — spre mirarea noastră, n'am aflat nici-o urmă de pildă pentru daună (din abstinerea). Scrutați toate bibliotecile medicale, adresați-vă către toți medicii-autorități de pe continentul vechiu și nou și, dacă un singur medic cu bun, renume o singură carte bună, ce tratează despre curarea morburilor și păstrarea sănătății, vor putea arăta un caz numai, că din abstinerea a rnzultat o boală, sau că abstinerea predispuie organismul spre morburi, sau că îi intensifică predispoziția, atunci îmi arunc în foc aceasta lucrare (Higiene und Moral) și voiui tăcea definitiv. Natural, a trebuit să observe, că la acest punct numai despre cărți bune și medicilorcu reputație nepătată poate fi vorba, fiindcă și în cercurile medicale se găsesc persoane și cărți, cari speculează pe contul prejudeții lor publicului și judecata superficială a acestuia, pentru ca, lingușind pasiunile desfrânate ale tineretului, să-și facă parale. Atari oameni înțeleg admirabil, cum să-și împodobească doctrinele eroinate cu fraze d'ale științei medicale. Aceste șpețe de oameni însă nu sunt servitorii științei, ci răufăcătorii ei“, traficantii aceleia.

Dr. Lurbled⁴⁾ spune: „Cât este de stricăcios desfrâul, toată lumea știe și nime nu neagă; — că abstinerea să fie dăunătoare, aceasta e o poveste, o posibilitate prinsă din aer. Biblioteci întregi vorbesc și dovedesc acest adevăr. Opiniile contrare se dau numai în conversații secrete. Ele prind pe teren lune-

¹⁾ Cfr. Joseph Schröter, Die geschlechtliche Erziehung, Düsseldorf, 1929, p. 71 la Kirsch, Sexual Education and Fraining in Chastity, Beuziger Bros., 1930, pag. 215.

²⁾ Foerster, Marriage and the Sex. Problem, New York, 1912, pp. 181, 182, la Kirsch, op. cit. pag. 214.

³⁾ Cfr. Szuszi Antal, A tiszta életöl, Budapest, 1906, pp. 171, 172.

⁴⁾ Cfr. Szuszi A. op. cit. p. 173.

cos, iar la lumina considerației serioase se topesc“.

Dr. M. I. Exner¹⁾, întrebând în cauză pe cei mai distinși medici din America, dela 370 a primit răspunsul, că nu s'a dovedit, ca abstinerea să fie în dauna sănătății și virilității; nici nu este probă, ca ea să fie incompatibilă cu suprema eficacitate fizică, mentală și morală; și că afară de căsătorie, abstinerea este singurul remediu pentru sănătatea sexuală.

Un ordin de zi către armata americană și abstinerea

În chestia importantă, ce ne preocupă, va rămâne un splendid document al vremii, întru toate consonant cu etica creștină, buletinul Cartierului General²⁾ al armatei americane din Franța, dat la 7 Aug. 1918, după cum urmează: „Abstinerea sexuală este o datorință clară a Forțelor expediționare americane, atât pentru purtarea viguroasă a războiului, cât și pentru sănătatea curată a poporului american după războiu. Relațiunea sexuală nu este necesară pentru o bună sănătate și abstinerea totală e foarte posibilă. Studii cu grijă făcute arată, că numai o mică proporție din membrii Forțelor expediționare americane se folosesc habitual de relațiunea sexuală.

„Ofițerii comandanți vor urgita continența la toți oamenii de sub comandă, ca o datorință a lor de soldați și ca cea mai bună pregătire pentru abstinerea forțată de pe front.

„Instrucție, lucru, tragere, atletică, amuzamente vor fi utilizate cât numai posibil, spre a continua practica continenței.

„La ordinul General Pershing Oficial, Robert C. Davis, adjut. general, James W. Mc Andrew, chief of Staff“.

Deci trebuie să zicem cu Forel³⁾, Conwel⁴⁾ și fiziologul Mantegazza⁵⁾, că castitatea în loc să strice, face bine sănătății, împrumutând individului „un mai mare grad de forțe, frumusețe și atragere personală“. Memorie, intelect, voință, caracter toate beneficiază după castitate.

S'ar putea continua cu argumentele, dar ajunge. Din cele spuse urmează, că abstinerea perfectă — și cu ea celibatul preoțesc — întru toate consună cu natura. Ba ce e mai mult, după cum arată Ribling⁶⁾ din experiența lui, — de naturală ce este, abstinerea perfectă e posibilă și la animale. După toate acestea credem, că putem zice cu Compe⁷⁾, aponenții castității, medicii, cari privesc numai laturea animalică din om, ar trebui să-și mărginească practica la brute devenind veterinari. Părintele ceresc nu desaproabă celibatul.

Va să zică, Dumnezeu nu desaproabă celibatul prin natură, precum nu-l desaproabă nici prin Scripturi.

Zis-a Domnul către Adam și Eva: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul“⁸⁾. De unde Maimonides⁹⁾ et Comp. crede că a te

¹⁾ The Physicians Answer, New-York, 1913, la Kirsch, op. cit. p. 211.

²⁾ Journal of. Social Hygiene, July, 1919.p. 308, la Kirsch, of. cit. pag. 211 și 212.

³⁾ Cfr. Amado-Valle, L'educatione Della Castita, Torino, 1924, ed. 4, pag. 178.

⁴⁾ Cfr. Amado-Valle, op. cit. pag. 176.

⁵⁾ Cfr. Amado-Valle, op. cit. pag. 179. „Tutti gli uomini, e principalmente i giovani, possono sperimentare in se stessi i benefici della castita, per la quale la memoria si fa pronta e tenace, l'intelligenza viva e feconda, la volonta energica, ed il carattere si ritempra con una fermezza di cui non hanno idea gli uomini dissoluti. Non vi e cristallo che ci mostri le cose che ci stanno intorno con tante celesti iridescenze, come il prisma della castita, il quale riverbera i suoi colori dell' iride sopra tutte la cose del mondo, e comunica la felicità senza ombre e pallori“.

⁶⁾ Kirsch, The Sexual Life of Woman, New York, 1925, p. 112.

⁷⁾ Cfr. Kirsch, op. cit. pag. 214.

⁸⁾ Facere, 1. 28.

⁹⁾ „Iad“ Iskut, 15 in The Jewish Encyclopedia, vol. 3, p. 636.

căsători este o datorință, care, dacă n'o împlinești, când ești de 20 ani, Shulhan¹⁾ îți poate impune viitoarea balabustă chiar și prin intermediul tribunalului. Minumată procedură, care însă nu ne surprinde, dacă avem în vedere comentarul: „Cel ce e fără soție, e fără voie, fără binecuvântare, fără fericire, fără știință, fără protecție, fără pace; de fapt acela nu-i om, căci scris este: „Bărbat și femeie i-a creat pe ei și le-a pus nume Adam“²⁾. (Facere, 5, 2).

Or, prin cuvintele citate Dumnezeu n'a poruncit căsătoria, precum n'are poruncă pentru ea nici în decalog. Căci, presupunând poruncă, trăbuiau să se înmulțească și sterili căsătoriți, imposibil de a se înmulți. Și este absurd, să presupunem, că Dumnezeu a poruncit imposibilul.

La locul din chestie, Dumnezeu numai binecuvintează căsătoria și cine se opune, se opune binecuvântării și nu poruncii lui Dumnezeu. Deci nu poate fi vorbă de păcat, mai ales dacă cineva se lipsește de aceasta binecuvântare, pentru ca să aducă o jertfă plăcută lui Isus, o jertfă împreunată cu o altă binecuvântare dumnezească cu mult mai mare, cum este cazul la celibatari. Natural deci, nu poate fi vorbă despre obligativitate matrimonială, care dacă s'ar face prin tribunale, numai în spiritul Scripturilor n'ar fi.

Că cel necăsătorit să fie lipsit de toate bunătățile menționate mai sus, din cele văzute la locul lor, trebuie să zicem, că acesta e un neadevăr perciunat.

Apoi, judecați după criteriul Maimonides et Comp., Iosue, Ilie, Eliseu, Ieremie, — totatăți mari bărbați în istoria lui Israil — fiind fără soții, n'au fost oameni până la unul. Ba în aceeaș categorie cade și Isus, Maria, Iosif, Ioan Botezătorul, Ioan Evanghelistul, Pavel Apostolul etc., în cari consăngenii lui Iuda drept că nu cred, dar noi știm bine, cine au fost și cine sunt aceia.

Dar nu zice sf. Pavel: „Au doară nu avem putere pe o soră muieră să purtăm ca și alți apostoli și frații Domnului și Chifa?“³⁾ „Ba da. Numai cât aci, Apostolul vorbește nu de soție, ci de „sora muieră“, de o femeie creștină, care mergea cu apostolii de le pregătea bucate și le spăla rufele⁴⁾. Sf. Ieronim⁵⁾ e de părerea, că la acest loc e vorba despre una din femeile, cari slujiseră chiar pe Domnul Isus. (v. Mat. 27, 55). Că sf. Pavel nu vorbește de muieră în sensul casnic, se vede și de acolo, că dânsul era necăsătorit⁶⁾.

N'a fost sf. Petru căsătorit? A fost, însă după chemarea la apostolat n'a mai trăit cu soția⁷⁾, ceea ce spune chiar și dânsul, când zice către Domnul: „Iată noi am lăsat toate și am venit după tine“⁸⁾.

Sf. Pavel zice: „Însă, pentru curvie, fieștecare să-și aibă bărbatul său“⁹⁾. Nu e aceasta contra celibatului? Nu, căci apostolul zice, că, decât să curvească omul, mai bine să-și aibă soția sa. Că aci nu se urgitează căsătoria, apare și de acol, că necăsătorii și văduvele, după vorbele sf. Pavel, bine fac, dacă rămân în statul vergurilor, care e mai bun decât cel casnic. „Cel ce-și mărită fata, bine face; cel ce nu o mărită, mai bine face“.

¹⁾ 'Aruk, Eben ha 'Ezer, 1, 13 in The Jewish Encycl. loc. cit.

²⁾ Ieb. 62 b, 63 a; Shulhan 'Aruk, l. c. 1, not. 1 in The Jewish Encycl. loc. cit.

³⁾ 1 Cor. 9, 5.

⁴⁾ Cfr. Bălan, Noul Testament, Oradea Mare, 1925, pag. 510, nota c.

⁵⁾ Contra Iovin. 1, 14.

⁶⁾ 1 Cor. 7, 8; vezi Was S. Paul married? American Catholic Quarterly, 1890, p. 697.

⁷⁾ Sf. Ieronim, Epist. 48 ad Pammachium.

⁸⁾ Mat. 19, 27; Marc. 10, 28; Luc. 18, 28.